

Vergaderjaar 2023–2024

29 628

Politie

Nr. 1191

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 november 2023

Op 2 november heeft de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie) het Inspectierapport «Politieoptreden bij de demonstratie van Kick Out Zwarte Piet in Staphorst» gepubliceerd. Hierbij doe ik uw Kamer dit onderzoek¹ toekomen, met mijn beleidsreactie erop. De burgemeester van Staphorst heeft ook een onafhankelijk onderzoek laten doen door het advies- en onderzoeksbureau RadarAdvies naar de demonstratie, deze is ook met uw Kamer gedeeld. In deze beleidsreactie zal alleen in worden gegaan op dit rapport naar het politieoptreden en dus niet op het handelen van gemeente.

Aanleiding

Op 19 november 2022 vond er een intocht van Sinterklaas plaats in Staphorst. De actiegroep Kick Out Zwarte Piet (KOZP) had op 9 november 2022 aangemeld bij de gemeente om bij deze intocht te willen demonstreren. Op weg naar de demonstratie van KOZP ontstonden ongeregelde heden door relschoppers. Zij wilden de demonstranten belemmeren op weg naar Staphorst. Zo werden onder meer toegangswegen geblokkeerd en werden de demonstranten van KOZP even als de waarnemers van Amnesty International belaagd. Naar aanleiding van deze gebeurtenissen heeft de Inspectie een onderzoek ingesteld naar hoe de politie heeft gehandeld.

Bevindingen Inspectie Justitie en Veiligheid

Het onderzoek is gericht op de taakuitvoering door de politie bij de voorbereiding op de demonstratie, gedurende de confrontatie tussen demonstranten en de relschoppers en daarna. De Inspectie heeft op basis van documentanalyses en interviews met alle betrokken partijen een gedetailleerde feitenrelaas uiteengezet van de gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden op 19 november 2022.

¹ Bijlage 1.

De Inspectie verbindt hieraan de onderstaande eindconclusies.

1. De politie heeft de voorbereidingen op de demonstratie snel opgepakt. In de voorbereidingen worden diverse risico's en punten van aandacht benoemd. Desondanks sluit de voorbereide aanpak niet aan op de beschikbare informatie en de ernst van de risico's.
2. De politie heeft te veel vertrouwd op het goed verlopen van de voorgenomen aanpak. Hierdoor was de politie niet in staat effectief in te grijpen op het moment dat de gebeurtenissen anders verliepen dan voorzien.
3. De politie heeft niet doortastend en adequaat genoeg opgetreden bij de bescherming van de demonstranten van KOZP en de waarnemers van Amnesty International bij de voorgenomen demonstratie in Staphorst.

Aanbevelingen en reactie

De korpschef heeft mij laten weten dat de politie zich herkent in de kritiekpunten die naar voren zijn gekomen in het rapport van de Inspectie. Er wordt erkend dat er fouten zijn gemaakt bij deze demonstratie. De politie ziet in dat de focus meer had moeten liggen op het aanpakken en stoppen van de relschoppers en zij betreurt het dat demonstranten en waarnemers niet de bescherming kregen waar zij recht op hadden. Hieronder zal ik ingaan op de meer specifieke aanbevelingen van de Inspectie.

1. Beschrijf in de voorbereiding expliciet en concreet de mogelijke gevolgen van vooraf benoemde risico's, zodat het handelingsperspectief voor iedereen duidelijk is.

Bij grootschalige politie inzetten wordt doorgaans een zogeheten Staf Grootschalig Bijzonder Optreden (SGBO) ingesteld. De SGBO maakt voorafgaand aan demonstraties een risicoanalyse. Op basis van de risicoanalyse werkt de politie vervolgens operationele scenario's uit. De politie onderkent dat het in dit geval de handelingsperspectieven voortkomend uit de operationele scenario's in onvoldoende mate concreet beschreven waren voor de uitvoering in de praktijk en dat er cruciale informatie is gemist in de voorbereiding. Dit aandachtspunt neemt de politie nadrukkelijk mee in voorbereiding van toekomstige SGBO's die betrekking hebben op demonstraties en in de trainingen van politiemensen die werkzaam zijn binnen dergelijke SGBO's. Ook zullen de beleidsuitgangspunten voortaan duidelijker worden gecommuniceerd aan alle medewerkers die ingezet worden bij een demonstratie. Ik wil wel het voorbehoud meegeven dat er niet van de politie verwacht kan en mag worden om voorafgaand aan een demonstratie alle mogelijk situaties te beschrijven.

2. Houd beter rekening met het niet volgens plan verlopen van de begeleiding van een demonstratie. Blijf flexibel zodat onverwachte situaties alsnog adequaat kunnen worden aangepakt.

De politie probeert in elke situatie flexibel en wendbaar te opereren. Ook deze aanbeveling wordt meegenomen in de voorbereiding van toekomstige bovengenoemde SGBO's en in trainingen. Er zullen meerdere operationele scenario's worden beschreven en er zal extra aandacht zijn voor het schakelen tussen operationele scenario's.

3. Geef nadrukkelijker aandacht aan de bescherming van demonstranten wanneer het risico op confrontaties groot is.

Aan de ene kant verwacht de samenleving van de politie dat zij demonstraties faciliteert en daarbij de rust bewaart. Aan de andere kant verwacht de samenleving ook dat de politie snel en effectief zal optreden bij confrontaties om escalatie en wanordelijkheden te voorkomen of te

beëindigen. Bij dreigende confrontaties is de inzet van de politie altijd gericht op dialoog en de-escalatie. Wanneer dit niet mogelijk blijkt dan hanteert de politie, in opdracht van het gezag, een opschalingsmodel waarin in verschillende fasen van escalatie effectief opgetreden kan worden waarbij in elke fase wordt getoetst aan de proportionaliteit en subsidiariteit van de inzet. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor de veiligheid van demonstranten maar ook van de politiemedewerkers zelf. De politie heeft de taak om de grondrechten van burgers te beschermen. Op 19 november jl. was er een groep relschoppers die er alles aan deed om de grondrechten van demonstranten te ontnemen. De politie had meer moeten doen om te voorkomen dat de relschoppers hun doel bereikten.

4. Communiceer duidelijk met demonstranten over wat de taak van de politie is bij demonstraties, hoe die taak ingevuld gaat worden en wat over en weer van elkaar wordt verwacht om eventuele misverstanden te voorkomen.

Het beschermen en faciliteren van demonstraties is belegd binnen de lokale driehoek. Het uitgangspunt is dat er voorafgaand aan een demonstratie contact is vanuit de lokale driehoek met de organisatie van de demonstratie. Dit is een wisselwerking tussen beide partijen. Ook in dit geval is dit gebeurd. Vaste aanspreekpunten zouden hierbij helpend zijn. De politie heeft aangegeven dat zij niet altijd bij elke demonstratie vooraf alle operationele informatie met de demonstranten kan bespreken.

Tot slot

Vanuit mijn ministerie zullen de aanbevelingen ook warm worden overdragen in het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP). Zoals ook toegezegd in het vragenuur van 22 november 2022 over deze situatie². Daarnaast zal het rapport door de politie ook actief worden gedeeld met alle eenheden. Ook is er actief gesproken met de teams die dit jaar verantwoordelijk zijn voor het begeleiden van de intochten om zo van elkaar te leren.

Ik hecht groot belang aan het lerend vermogen van de politie, en deze onderzoeken dragen hieraan bij. Ik heb de korpschef gevraagd in de komende periode, zeker gezien de aankomende Sinterklaasintochten, de voortgang van bovengenoemde actiepunten te monitoren.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

² Handelingen II 2022/23, nr. 25, item 2